

VIII. Platón a přírodní filosofie, filosofie vědy, metodologie vědy

- A. Malé opakování z minula
- B. Platónovy ideje a přírodní filosofie
- C. Přírodní filosofie, filosofie vědy, metodologie vědy
- D. Pojmy, problémy a témata filosofie vědy

VIII. A. Malé opakování z minula – politika

Vymezení politické filosofie

– klade otázky:

- jaký **má být** vztah osoby ke společnosti?
- jak aplikovat etické koncepty v sociální sféře?
- jaký je rozsah osobní svobody?
- co je spravedlnost?
- jaký je původ zákonů a vlády?
- čím je vláda legitimizována?
- jaké jsou hranice autority vlády?
- lze někdy morálně ospravedlnit porušení zákona?

VIII. A. Malé opakování z minula – politika

- politická filosofie vychází z etiky – „jak dobře žít?“ → „jak dobře žít ve společnosti?“
- filosofie vs. politologie
  - obecné a abstraktní vs. konkrétní a aktuální
- forma úvah
  - utopie
    - Platón (*Ústava, Zákony*)
    - Thomas Moore (*Utopia*)
  - „realistické“ úvahy o podstatě společnosti
    - Aristotelés (*Politika*)
    - Karel Marx

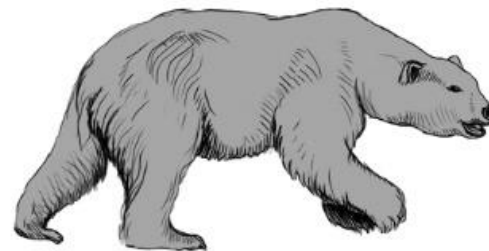
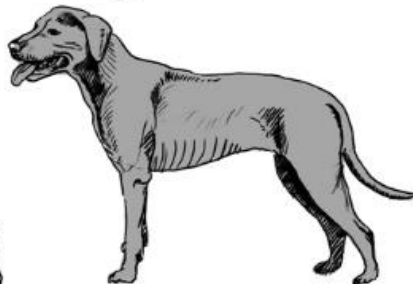
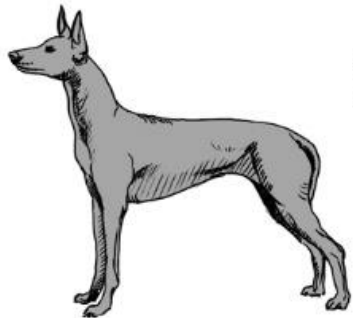
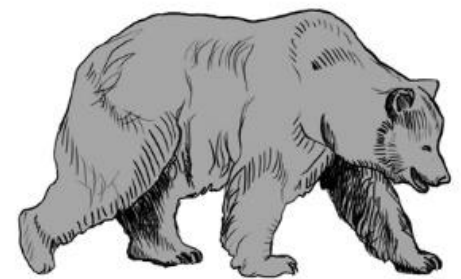
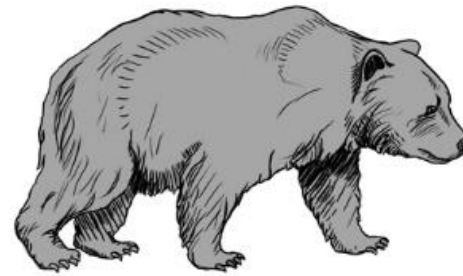
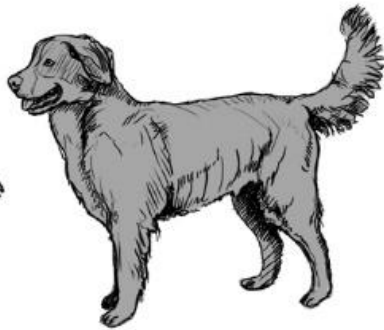
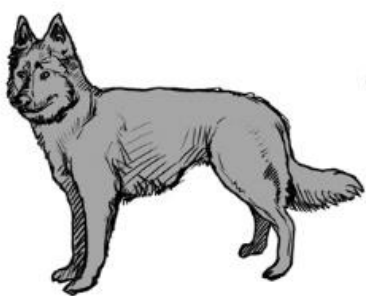
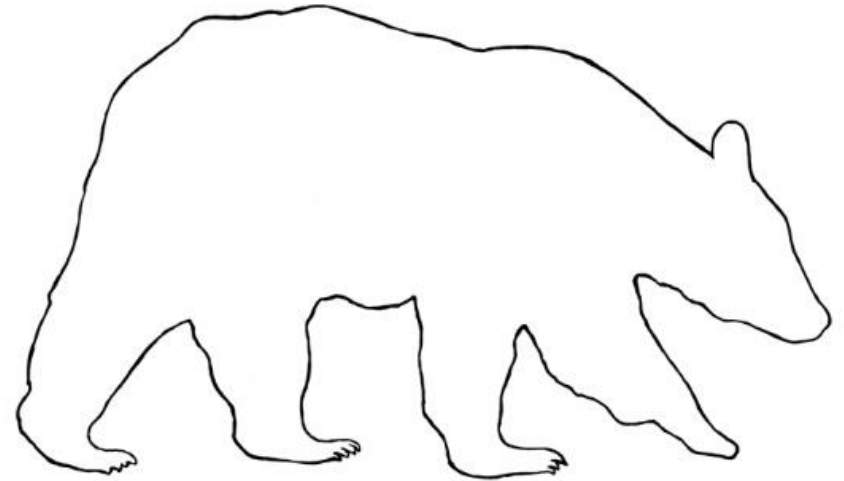
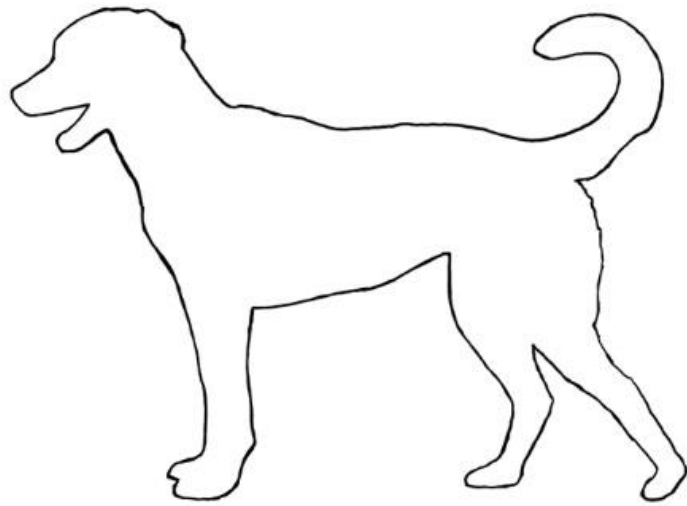
VIII. A. Malé opakování z minula – politika

- klasifikace typů vlád (spíše historické téma – Platón, Aristotelés)
  - aristokracie
  - oligarchie
  - demokracie
  - *políteia*
  - monarchie
  - tyranida (autokracie)

VIII. A. Malé opakování z minula – politika

- typy politického myšlení
  - liberalismus
    - optimistický pohled na lidskou přirozenost →
    - svoboda jedince
  - konzervativismus
    - pesimistický pohled na lidskou přirozenost →
    - důraz na ustálené a osvědčené instituce
  - socialismus
    - státní vlastnictví
    - centrální plánování
  - anarchismus
  - environmentalismus

VIII. B. Platónovy ideje a přírodní filosofie

VIII. B. Platónovy ideje a přírodní filosofie

- věčné nemateriální vzory neměnných druhů jsou v tomto světě
  - oheň, voda..., živé organismy
- rozumová realizace vzoru → záměrné a účelné uspořádání kosmu až po živé organismy
  - teleologický výklad!
- absence sofistikovaných přístrojů, speciálních vědeckých metod → filosofie přírody („přírodní filosofie“)

VIII. C. Přírodní filosofie, filosofie vědy, metodologie vědy

1. Význam v rámci filosofie

- Blecha 2002, s. 21-23:
  - **přírodní filosofie (kosmologie)** jako celá filosofie ve svých počátcích
  - hledání a vysvětlování řádu a krásy celku světa, tj. kosmu
  - předstupeň ontologie – ještě bez pojmu bytí (jsoucnost)
- moderní přírodní věda – přístroje, metody →
  - vyčlenění speciálních věd z filosofie →
  - ústup přírodní filosofie jakožto způsobu výkladu kosmu
- metodologické a epistemologické problémy vyčleněných věd →
  - filosofie vědy, teorie a metodologie vědy

VIII. C. Přírodní filosofie, filosofie vědy, metodologie vědy

2. Vymezení

- Blecha 2002, s. 157-162 (3.7 Vědecké poznání):
  - **filosofie vědy** = „obecný náhled nad vědou jako souborem speciálních činností a nad jejím postavením v kulturním, společenském a historickém poli“

VIII. D. Pojmy, problémy a témata filosofie vědy (teorie a metodologie vědy)

- klasifikace věd
  - Aristotelés – podle cíle:
    - teoretické (pravda, poznání pro poznání)
    - praktické (dobré jednání individuální i ve společnosti)
    - poiétické (výroba, tvorba)
  - August Comte (1798–1857)
    - zakladatel moderní „filosofie vědy“ (Michel Bourdeau, *SEP*)
    - matematika, astronomie, fyzika, chemie, biologie, sociologie
      - zdůraznění jednoty a souvislosti věd
      - obecné → zvláštní, jednoduché → komplexní
      - historický vývoj
      - neredukovatelnost vyšších věd na nižší!

VIII. D. Pojmy, problémy a témata filosofie vědy (teorie a metodologie vědy)

- metodologie
  - různost věd → různost metod
    - Aristotelés – teoretické vs. praktické z hlediska přesnosti a obecnosti
    - Comte – v astronomii pozorování, ve fyzice experiment, v biologii srovnávání...
  - 19./20. st. – rozlišení 2 typů věd:
    - nomotetické vs. idiografické
    - přírodní vs. společenské („duchovní“, humanitní)
    - vysvětlení vs. rozumění
      - » specifika metodologie humanitních věd – předporozumění, znovuprožívání, vcítění; hermenutika, psychoanalýza, hypnóza, rozhovor; v sociologii ankety, dotazníky...

VIII. D. Pojmy, problémy a témata filosofie vědy (teorie a metodologie vědy)

- metodologie
  - konkrétní vědecké metody (obecně užívané ve vědách)
    - indukce a dedukce
    - analýza a syntéza
    - analogie
    - modelování
    - experiment
    - popis
    - vysvětlení

VIII. D. Pojmy, problémy a témata filosofie vědy (teorie a metodologie vědy)

- vývoj a úloha věd
  - neustálá postupná akumulace pravdivých poznatků?
    - Thomas Kuhn – *Struktura vědeckých revolucí*:
      - skokový postup
      - **změna paradigmat** z jiných než pravdivostních důvodů
  - vědecké teorie jako výsledek empirických pozorování?
    - Karl Popper – *Logika zkoumání*:
      - každé pozorování už stojí na jistých předpokladech a hypotézách →
      - pozorujeme jen to, co chceme pozorovat (ilustrace: https://www.youtube.com/watch?time_continue=49&v=vJG698U2Mvo) →
      - teorie založená na pozorování je podmíněná našimi předpoklady →
      - není pozorováním dostatečně podložena (verifikována)
      - proto je třeba se snažit každou teorii **falzifikovat**